

n.a.v. een artikel over EEN ESSAY GEWIJD AAN DAAN BOENS (De Plate, blz. 79/37)

E. Smissaert vangt zijn artikel als volgt aan : "De Bestendige Deputatie van Oost-Vlaanderen gaf opdracht aan de Provinciale Kulturele Dienst een reeks te wijden aan Oostvlaamse letterkundige die om kwaliteitsredenen of soms gewoonweg om redenen van literair-historische aard minder aan bod komen en toch een ruime aandacht verdienen." - Hieruit blijkt dat E. Smissaert niet weet dat wat thans als 'Oostvlaamse Literaire Monografieën' verschijnt, een navolging is - waarover wij ons verheugen ! - van wat in West-Vlaanderen reeds volle 14 jaargangen achter de rug heeft. Inderdaad werd in 1966 gestart met de VWS-CAHIERS ('Bibliotheek van de Westvlaamse Letteren'), met als streefcijfer 100, voorzien tegen 15 december 1982. Deze cahiers zijn een uitgave van de VWS (Vereniging van Westvlaamse Schrijvers), onder de auspiciën van de Provincie.

In deze reeks werd het nr. 44 (1973), samengesteld en ingeleid door ondergetekende, gewijd aan ... DAAN BOENS. In Daans laatste werk : 'Kwatrijnen integraal' (1973), waarmee hij verzekerde van de poëzie afscheid te zullen nemen (hij was toen welgeteld 80 jaar oud !), heeft hij achteraan in het boekje een stuk uit mijn inleiding van het VWS-Cahier overgenomen (blz. 77) en tevens een van zijn kwatrijnen heeft hij daarin (blz. 10) aan mij opgedragen :

Voor Raf Seys, mijn biograaf
 Staan waar wij wezen moeten,
 Op 't marktplein of in stoeten,
 Op zand of vaste grond,
 Maar groeien uit ons voeten.

Van mijn VWS-Cahier werd overigens, vooral van de bibliografie van en over Boens, voor de Oostvlaamse monografie 'dankbaar' gebruik gemaakt, zonder bronopgave, zelfs zonder - tenzij in de inleiding - naar het cahier te verwijzen.

In de VWS-Cahiers zijn reeds volgende Oostendse auteurs aan de beurt gekomen (de levende komen maar in aanmerking wanneer ze de leeftijd van 60 jaar bereikt hebben) : Ferdinand Vercocke, Karel Jonckheere, Ary Sleeks, Gaston Duribreux, Daans Boens, Stephanie Verzele-Madeleyn ; hoogstwaarschijnlijk wordt in de lopende jaargang XV (eind 1980) een nummer gewijd aan de al te weinig bekende doch verdienstelijke Oostendse dichter August Vanhoutte, vriend van Karel van de Woestijne (door wie hij zich ten andere liet inspireren). - In een speciale bloemlezing (met bio-bibliografie) : "De laureaten van de Westvlaamse en Interprovinciale Prijzen voor Letterkunde. 1950-1975" komt Julien van Remoortere voor, die thans boeken schrijft van 's morgens vroeg tot 's avonds laat.

Onder de tot op heden (maart 1980) 83 afzonderlijk in het volle daglicht gestelde auteurs komen figuren voor als Eugeen van Oye, voor wie Guido Gezelle het fascinerende 'Dien avond en die roze' dichtte, de Gezelle- en Rodenbachspecialist prof. dr. Frank Baur, en Edward Peeters, die - alle drie - ook een plaats zouden dienen te bekleden in een overzicht van de literatuur te Oostende. Baur (eig. Frans) en Karel Seys kozen als leerlingen aan het Oostendse atheneum gelijktijdig een gelijkaardig pseudoniem-anagram : Aran Burfs en Ary Sleeks. Maar, die Edward Peeters, reeds van gehoord ? Geboren te Berchem (Antwerpen) in 1873 en overleden te Sint-Andries (Brugge) in 1937, is hij in zijn Oostendse jaren de pionier van de opvoedkundige beweging in Vlaanderen geweest : als studiemeester aan het atheneum (aangesteld in 1897) stichtte hij ter stede een 'Bureau International de Documentation Educative' met 'des présidents régionaux' in 35 landen over de gehele wereld. Geen één auteur heeft de naam van de stad zoveel en zo ver verspreid ! Hoeveel boeken

(van de meest uiteenlopende genres- hij geschreven heeft is moeilijk te bepalen ; hij publiceerde overigens onder zomaar 16 verschillende pseudoniemen. Als Edward Peeters gaf hij in 1903 een werk uit : "Oostendiana. Roemrijke bladzijden uit de geschiedenis van Oostende", waarin hij, bewust of onbewust, in beide delen van de titel, ter stede navolging krijgen zou. Ook als sprookjesschrijver verwierf hij zeer grote bekendheid : wie heeft als kind Paul Kiroul niet gelezen ? De VWS-Cahiers zijn niet in de boekhandel noch perafzonderlijk nummer te verkrijgen. Een jaarabonnement (6 nrs.) kost 200 fr. - De kostprijs van de vermelde speciale bloemlezing bedraagt eveneens 200 fr. - Leden van De Plate kunnen een gratis proefnummer over Edward Peeters bevragen bij Raf Seys, 'de Rumberg', Ringlaan 1, te 8280 Koekelare.

Raf SEYS

BRUGGE EN OOSTENDE

Bij de presentatie van de kaart van Brugge van Geo Ebinger op 8 december 1979 hield de heer Luc SCHEPENS, Wetenschappelijk Assistent bij de Provinciale Dienst voor Cultuur, een merkwaardige toespraak. Een passus uit zijn toespraak publiceren we hier met de toestemming van de auteur.

"Het eerste panoramische zicht van Brugge is 500 jaar oud. Met andere woorden, het is ongeveer 500 jaar geleden dat Brugge voor het eerst als "schilderachtig" en schilderenswaard ervaren werd. En het lijkt mij wel merkwaardig dat deze stad, gedurende al die 500 jaar en tot op vandaag schilderenswaard is gebleven. Ik denk dat er weinig steden zijn die op een dergelijke traditie kunnen bogen.

De meeste belangrijke steden hebben immers een Haussman gekend, ook als die Leopold II heette. Ik bedoel dat de meeste steden een periode hebben gekend van urbanisatie en sanering, tijdens dewelke ganse stadskwartieren werden afgebroken om er brede rechte lanen door te trekken, afgezoomd met pompeuze neo-dit en neo-dat gebouwen die intussen reeds de plaats hebben geruimd voor de moderne columbaria waarin men de levenden thans begraaft.

Indien Brugge daaraan op de valreep is ontsnapt - ik kan maar één dergelijk project te Brugge, de doorsteek van de Boeldput naar het Zand, omwille van de aanleg van de spoorweg en het station in de jaren 1830 - dan is dit niet te wijten aan de wijsheid van zijn stelijke aedielen maar aan de armoede van zijn bevolking. Met andere woorden, de huidige rijkdom van Brugge is te danken aan haar vroegere armoede. En deze armoede was te wijten, voor een belangrijk deel althans, aan de rijkdom van enkelen.

Sinds de studie van Yvan Vanden Berghe weten wij dat Brugge, na het grote verval van zijn haven in de 16e eeuw tot op het einde van de 18e eeuw toch een vrij welstellende stad was gebleven, met heel wat - ik zou zeggen "familiale" industrie. De armoede sloeg de stad, vooral in de jaren 1830, en daar had de Belgische revolutie voor een deel schuld aan, want deze had eenaantal afzetgebieden voor de Brugse industrie en landbouwmarkt, zoals de streek van Cadzand, en de in- en uitvoer van en naar de Nederlandse koloniën afgesneden.

De belangrijkste oorzaak wellicht was, zoals ik daarnet zegde, de rijkdom van een aantal van zijn inwoners, meestal adellijke families die hun onroerende goederen tijdens het Franse bewind gevoelig hadden uitgebreid door de aankoop van z.g. "zwart goed", en - in tegenstelling tot de hogere burgerij van Gent en later van Kortrijk - bleven investeren in onroerende goederen, en niet, zoals de Journal de Bruges dat in 1837 aanklaagt op een "meer winstgevende en meer patriotische wijze" in de industrie. Komt daarbij dat zowel Gent als Oostende hun steentje bijdroegen om de tanende Brugse industrie de nek te breken, op een onverwachte wijze, door het waterniveau van de Gentse en de Oostendse vaart zo laag te houden (omwille van de afwatering van de Polders, die niet meer over Nederlandse grond kon gebeuren) dat de schepen moeilijk toegang kregen tot de Brugse haven, terwijl de manipulatie van de sas Slykens te Oostende zo geregeld werd dat schepen met bestemming Brugge er meerdere tijd verloren. Met andere woorden, omdiverse en zeer uiteenlopende redenen, heeft Brugge in het begin van de 19e eeuw de industriële trein gemist, en is gaan verkrotten. Geen sprake dus van urbanisatie of nieuwbouw. Er was geen geld.